

Г. В. Яценко,
канд. наук із соц. комунік.;
А. М. Яценко,
канд. філол. наук

УДК 007: 304: 070: 821.161.2

Роль Івана Франка як публіциста у формуванні медіакартини галицького суспільства кінця ХІХ – початку ХХ ст.

У статті досліджено медіакартину галицького суспільства кінця ХІХ – початку ХХ ст. крізь призму публіцистики Івана Франка. Проаналізовано три її найважливіші взаємопов'язані елементи: економічний, ментальний та культурний медіаобрази. Розглянуто моделі перспективного суспільно-економічного, культурного та ментального розвитку за публіцистикою Івана Франка.

Ключові слова: Іван Франко, публіцистика, економічний розвиток, ментальність, національна культура, медіакартини світу.

Одним із найважливіших моральних обов'язків сучасного журналіста є творення правдивої медіакартини світу, вміння показати причинно-наслідкові зв'язки між різноманітними явищами. Важливим посібником для сучасних українських журналістів могла б стати публіцистика Івана Франка, що була не лише яскравим прикладом об'єктивного медіавідображення тогочасної галицької реальності кінця ХІХ – початку ХХ ст., а й творенням перспективного медіаобразу, тобто різноманітних проектів, моделей функціонування тієї чи тієї сфери суспільного розвитку. До речі, концепції економічного, культурного, ментального розвитку, які окреслив І. Франко, актуальні й сьогодні.

Сучасні дослідники (О. Баган, Я. Горбач, Я. Грицак, М. Жулинський, О. Забужко, С. Злупко, П. Іванишин, С. Кость, В. Мазепа, Я. Мельник, М. Нечиталюк, А. Пашук, Т. Салига, О. Семків, О. Сербенська, Є. Сухомлин, Б. Якимович) акцентують увагу здебільшого на певних фрагментах публіцистичної спадщини І. Франка.

Наша мета полягає у визначенні основних сегментів медіакартини галицького суспільства кінця ХІХ – початку ХХ ст. за публіцистикою І. Франка.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань: окреслити економічний, культурний та ментальний медіаобрази Галичини в контексті публіцистики І. Франка, сконцептуалізувати суспільно-економічну, культурну та ментальну моделі розвитку українського суспільства, які запропонував публіцист.

Медіакартини економічного розвитку галицького суспільства. Досвід журналіста в аналізі

економічних проблем допоміг І. Франкові згенерувати не ідеалістичну доктрину, а життєздатний комплекс ідей, покликаний забезпечити успішний розвиток українського суспільства в умовах здобуття незалежності. Тематика його економічних публікацій надзвичайно широка, адже кожна найменша проблема локального характеру одразу знаходила свій відгук у його аналітичній статті, кореспонденції та навіть у невеликій рецензії. Важливе питання ніколи не обмежувалося однією публікацією, тому з'являлися цілі тематично-змістові блоки, присвячені еміграції, земельному питанню, лихварству, голоду, безробіттю, індемнізаційному боргу, соціальній депресії та ін. Економічне питання було основою всіх програм політичних партій, у створенні яких І. Франко брав участь. У кожному економічному негаразді він бачив не лише його зовнішні чинники (політика Австро-Угорщини), а й внутрішні: відсутність національної самостійності; як наслідок, неможливість розв'язати економічні питання через національну індиферентність та несконсолідованість галичан; неспроможність національної еліти окреслити шляхи економічного розвитку; провести місцеві реформи.

Економічно зорієнтована публіцистика Івана Франка містить комплекс статей, присвячених проблемі еміграції, яка інтенсивно розвивалася наприкінці ХІХ ст. Питання еміграції публіцист розглядає як певну матричну систему, певний мегатекст, у якому кожне значення-проблема полісемантична. Проблему еміграції публіцист вперше порушив у кореспонденції «Еміграція українського населення». За фактами

окремих виїздів селянських родин за кордон він помітив невтішну тенденцію майбутніх еміграційних рухів та виокремив дві основні першопричини. Перша – це еміграційна пропаганда. Вона базувалася на основі чуток та пліток, що вільно функціонували в інформаційному вакуумі, у якому перебувало галицьке селянство через свою неосвіченість та відсутність провідних верств народу. Сумні статистичні дані, які наводить Іван Франко у статті «Скільки нас є», свідчать: у 1890 р. було 68,24 % неписьменних, тобто 1 738 070 чоловіків та 1 981 350 жінок не вміли ні читати, ні писати. Еміграційні агенти створили вдалий міф про героя-визволителя, що резонував з особливостями української ментальності. «Невідомі й досі невловимі агенти пустили чутку, що архікнязь Рудольф живий і засновує окрему державу в Америці, а для її освоєння особливо охоче закликає українське населення» [1, 282]. До того ж фанатичну віру селян у закордонний добробут підсилювала соціальна безвихідь, що панувала на рідній землі, страх перед невідомим. «Автор нинішнього повідомлення наочно переконався, що в одному селі Збараського повіту селяни не мають де напоїти худобу, ані попати білизни, ані вимочити коноплі, бо власник маєтку не дає їм доступу до річки, і цей сервітутний процес тягнеться роками без якнайменшого результату» [1, 283]. Відсутність землі, у розумінні Івана Франка, це не лише відсутність матеріального добробуту галицьких селян, відсутність землі – це відсутність загального знаменника походження етносу, це відсутність ареалу для трансформації етносу в націю. Публіцист глибинно досліджував проблеми еміграції, щоб привернути увагу громадськості до лиха, яке набирає глобальних масштабів, та спростувати неправдиві повідомлення австрійської та польської преси з цього приводу. Симптоматичною є стаття Івана Франка «Еміграція і брехня», у якій він розкриває спекулювання австрофілів та москвофілів на еміграційній проблемі. Еміграційну проблему політичні сили використовують як зброю в боротьбі з противником. Офіційні австрійські ідеологи намагаються створити певний ажіотаж навколо самого факту еміграції, завуальовуючи її справжні причини. «Дуже погану послугу роблять суспільству й урядові кореспонденти, які в еміграційному русі бачать страшну катастрофу і вигадують не більш не менш як якусь загальну різанину по всій лінії кордону від Збруча аж до Кракова. Яку мету має подібне ідіотичне лементування?» [2, 332], – коментує І. Франко заміну проурядовою пресою аналітичних розвідок сенсаційними фактами. Він формулює завдання як журналістів, так і урядових посадовців: «Шукайте головні при-

чини еміграції і усувайте їх» [2, 333]. І. Франко апелює до уряду, адже причини, які зумовили масовий рух населення, загрозливі не лише для всієї галицької спільноти, а й для австрійської імперії. «Неабищо викликало такі розпачливі імпульси у нашого тихого, апатичного й флегматичного українського народу» [3, 335], – пише він. І. Франко передбачає, що за невизначеним психологічним станом народу криється не лише загроза тотальних міграційних процесів, а й загроза революційних заворушень, тому пропонує єдине розумне рішення для австрійських чиновників – регулювання цього еміграційного процесу. Створення товариства, яке б інформувало потенційних емігрантів, забезпечувало робочі місця за кордоном та сприяло переселенню, – на противагу урядовим заборонам, формуванням жандармських загонів, які силовими методами намагалися спинити масові виїзди. Публіцист усвідомлював, що такими неправомірними діями уряд домагався тільки зворотного ефекту: почуття страху змушує людину шукати нові виходи з нестабільної ситуації, а отже виникає загроза економічних та політичних катастроф. «Силоміць прикуті до батьківщини, яка розтанула або розтає під ногами селянина, ті чорти (чорт у І. Франка – це персоніфікація темних сил, що нуртують у людській свідомості. Він навіть цитує Мефістофеля з «Фауста» Гете, а цей персонаж, як відомо, репрезентує хаотичну, революційну людську природу. – Г. Я.) нароблять ще більше прикростей, ніж еміграція, викличуть привидів голоду, а можуть викликати і криваві катастрофи з тим, щоб протверезити надмірних оптимістів» [3, 354], – вважає він. Публіцист стверджує, що для подолання цього соціального лиха потрібна комплексна урядова програма, яка мусить ґрунтуватися на висновках спеціальної незалежної урядової комісії, що з'ясує проблеми міграційних процесів. У конституційно регламентованому суспільстві народ повинен мати право на своє волевиявлення, тож І. Франко пропонує запровадити громадянську анкету, що змогла б заповнити інформаційну прірву між урядом та народом. Уряд вдаватися до рішучих дій не поспішав, тож свою функцію «четвертої влади» мусили виконати журналісти.

Вихід з економічної кризи, на думку І. Франка, можливий за умови створення фільваркових господарств. Фільварки – організація рільничих спілок зі спільним майном, спільною працею та розподілом прибутків згідно з внесеною часткою. «І додаємо отсі слова, котрі просимо вас добре собі затамити: фільварок такий, який має нагоду майже щодень бачити перед своїми очима, повинен бути на тепер нашим народним ідеалом і з погляду на права політичні, які

він має, і з погляду на господарку, яка на нім ведеться» (виділення наше. – Г. Я.) [4, 179], – характеризує він нову форму господарств. Отже, фільваркові господарства (за проектом І. Франка) – це своєрідна міні-модель майбутньої національної держави як симбіозу громадянських та етнічних національних елементів. Рільничі спілки, які мали б утворитися в межах фільваркових господарств, – міні-моделі автономних держав, федеративно поєднаних спільним економічним простором. Щоправда, фільваркові господарства – це лише перехідний етап від розділених селянських ґрунтів через об'єднання в громади і до міцних одноосібницьких господарок (своєрідна реалізація національного ідеалу). Вони, на думку публіциста, були б першим кроком на шляху до творення громадянського суспільства і водночас реалізацією ментального архетипу українців, що конструювався у трьох смислових площинах: «Дім»–«Поле»–«Храм» (спільний ареал проживання, спільна територія для праці та спільний культурний розвиток).

«Плюси» фільваркових господарств у зміцненні економічного добробуту народу Іван Франко обґрунтовує у ще одній статті «Кілька слів о проекті фільваркової господарки на селянських ґрунтах». Публіцист для більшої переконливості своїх думок використовує форму діалогу з доктором Охримовичем. Закцентуємо на найголовніших пунктах полеміки щодо общинних господарств. *Перше*, І. Франко спростовує думку д. Охримовича про потребу однакових ґрунтів для фільварків, адже його мета забезпечити громаду найнеобхіднішим; *друге*, він вважає, на відміну від свого опонента, що українці охоче працюватимуть на власних ґрунтах; *третє*, спільна, а отже ефективніша праця допоможе вивільнити час для освіти та дозвілля; *четверте*, питання адміністративних органів буде вирішене народним волевиявленням, хоч питання це надзвичайно важливе погоджується він з д. Охримовичем. Проект фільваркових господарств схожий на устав громадських общин, що стали основою громадянського суспільства.

Якщо розглядати економічну проблематику в публіцистиці І. Франка, то варто звернути увагу на цілий пласт статей, присвячених економічному становищу різних верств населення. Вівісекція соціального життя у статтях Івана Франка обумовлена його прагненням зосередити увагу громадськості на нагальних тогочасних проблемах, а також прозондувати ті ланки суспільного життя, які вимагають негайних реформ. Стаття «Галицький селянин» – це дискурсивне поле суспільно-політичного, економічного та навіть психологічного буття українсько-

го народу, у яке публіцист хотів ввести тогочасну Європу, публікуючи свою статтю в німецькій газеті «Die Zeit». «Галицький селянин – тема ця неприємна. Одначе досить нова. Відомості про його існування здавна ширяться в Європі, у повітрі носяться якісь чутки про його спосіб життя і вдачу, але формально відкрито його для Європи лише в останні роки. Злидні вижбурнули тисячі екземплярів цієї людської подоби з її старих гнізд; вони прокинулися і розбіглися в цивілізованому світі з вантажем свого убогого існування. Примітивні у своїх життєвих звичках, брудні, безпомічні, як діти, не маючи уявлення про існування цивілізованих установ і форми поведінки, прибиті рабським підлабузництвом кожному чужинцеві і жалюгідні у своїй забитості та зневірі – тяглися ці люди юрбами, гнані страхом перед кинutoю батьківщиною...» [5, 501], – яскраву іміджеві картину галицького селянина в Європі змалював І. Франко. Публіцист корегує європейську візію галичанина, зміщуючи акценти з одиничного на загальне, зі злидненої особистості на суспільство, яке її витворило, він тлумачить Європі причини цього явища. «Таким його (селянина. – Г. Я.) створили пануючі в Галичині економічні, соціальні, політичні й національні відносини, створив історичний розвиток, звичаї і погляди всього суспільства» [5, 502], – наголошує на периферійному становищі українського етносу під австрійським ігом. І саме з економічними негараздами пов'язує певні «вивихи» в національній ментальності українців.

Медіакартини ментального розвитку галицького суспільства. Аналіз українського національного психотипу як основи творення національної ідентичності викрив домінування у суспільстві політично дезорієнтованого, амбівалентного, безвольного та самовпевненого «рутенця». Поняття «рутенець» І. Франко виокремив ще у 1878 р., а в 1913 р. написав декілька нарисів про типи галицьких рутенців. «Невиразність, невизначність і половинність, се головна прикмета теперішньої фази розвою галицько-руської інтелігенції, се рівночасно головна перешкода для постороннього дослідника до пізнання правдивого характеру того розвою... Галицькі Рутенці, – прошу завважити – се не жадна етнографічна, ані історична, се чисто технічна назва... її основою, на мою думку, треба вважати буржуазійні (міщанські) інстинкти. ...Отсе властивість рутенства. Воно – переходовий тип, що зазначає епоху розкладу та перевероту суспільного» [6, 4], – резюмував він.

Цивілізаційний розвиток не змінив рутенця: він як і в середині ХІХ, так і на початку ХХ ст. залишався амбівалентним щодо будь-яких суспільних трансформацій чи орієнтацій. «Тип старого галицького Рутенця, духово отяжлого і

непорушного, консерватиста з духового лінивства, ворога критики й аналізу тому, що вона псує душевний спокій і жолудкове травлене, лояльного до дна душі і до дна побору пенсії і проявляючого свій патріотизм зітханем до обіцяного краю, де власть сильніша, освіта менша, а пенсія більша, – той так добре звісний на тип 40-х і 50-х років поволи уступив місце іншому типові – Рутенця філософа, історіософа, політика та дипломата. Старий Рутенець на ново полярикований. Як старий, так і сей, новий, не любить дійсної науки, не любить аналізу і критики, хоч сам найлюбійше і найсмілійше критикує та осуджує всіх і все» [7, 145], – характеризує І. Франко національний характер галичанина. Рутенство, на жаль, вкоренилося на підсвідомому рівні індивідів. Серед усіх негативних характеристик варто окремо виділити байдужість, яка є найзагрозливішою для українського національного відродження: «В практичній життю він той самий Рутенець, яким був його духовий предок, непорушний, егоїстичний, брудний і безхарактерний, а слова – чи то будуть слова про здоровий схід і гнилий захід, чи то про високу цивілізацію заходу і варварство сходу, – все матимуть для нього однакову вартість – позолоти, зверхньої декорації і більш нічого» [7, 146]. Рутенець не розуміє історичних процесів, не вміє аналізувати суспільно-політичні ситуації, не відчуває своєї національної приналежності і навіть орієнтація на Європу – це не внутрішнє самоусвідомлення, а данина моді. «І при тім як чистокровний Рутенець він не може зробити “європейської” пози інакше, як наплювавши на своє рідне. Супроти такої широкої “ідеї” українство, се дрібниця, на яку не варто плюнути» [7, 160], – характеризує він національну дезорієнтацію галичанина, немовби списану із сьогодення.

І. Франко орієнтується на українця нового типу – «...українця-європейця, що свою любов до України основує на любові до всіх людей, а особливо до тих покривджених і пригноблених, в котрих ряді українська нація займає одно з передніх місць» [8, 70]. Поняття «Європа» для українців завжди було складним смисловим симбіозом як у політичній площині, так і в духовному вимірі. У публіцистиці І. Франка концепт «Європа» також полісемантичний: від геополітичної ідентифікації і до культурного поступу. Розгляньмо три найвагомші вектори європейської орієнтації України, які він окреслив. Перший аспект: Європа як символ національної самостійності. Ідеал національної самостійності – повна політична, культурна, економічна незалежність, на думку Івана Франка, – це ідеал Європи, ідеал, до якого повинна прагнути, пам'ятаючи свою європейськість, Укра-

їна. «Mit einem Stich ins Unmögliche, – як каже Чемберлен, – ось чим відрізняються культурні ідеали і пориви європейської цивілізації» [9, 9], – пише він у статті «Поza межами можливого». Публіцист упевнений, що важливим для європейців є питання політичної самостійності України, яке європейські народи мусять ставити як першочергове на геополітичний «порядок денний». Другий аспект: Європа як геополітична ідентичність. І. Франко завжди ідентифікував українців як європейців, але не лише у територіальному контексті (Галичина входила до Австро-Угорської імперії й, таким чином, була частиною Європи), а в контексті духовному. Історичні ретроспективи, які він робив у статтях, аргументували, що українська бездержавність через неможливість прямого доступу до оригінальних джерел розвитку європейської цивілізації послаблювала ідентифікацію з Європою. «В усякім разі важно те, що за 50 літ життя під “європейською” Австрією руський народ, беручи загально, не зробив ані кроку наперед в цивілізації, не підняв ся до зрозуміння того, хто він і які його інтереси...» [10, 473], – пише він у статті «Ukraina irredenta». Аморфність геополітичної ідентичності українців, що перебувала між полюсами вже не Європи, але ще не Азії, могло здолати лише усвідомлення національної тожсамості, яке І. Франко прагнув прищепити українцям. Він розглядав Україну та Росію як бінарні опозиції в політичному, економічному та культурному аспекті, про що яскраво свідчить діалог Іларіона та Зенона у праці «На склоні віку (Розмова вночі перед новим роком 1901)»: Іларіон: «Всі ми, вся Європа, засвоїла собі принципи свободи, здемократизувалась, зреспубліканцилась» (виділення наше). Зенон: «Забуваєш про Росію» [11, 140]. Єдиний шлях розвитку України, на його думку, це – «повернення в Європу». Третій аспект: Європа як орієнтир культурного розвитку. Українську культуру І. Франко розглядав як «дволикого Януса»: одне обличчя звернене на себе, друге – на європейську культуру. Він знайомив українців з творчістю європейських авторів та закликав інтелігенцію читати і порівнювати українську та зарубіжну літератури. Іван Франко підкреслював статус української літератури в Європі: «...Європа прислухається до нього (українського слова. – Г. Я.) в натхненних віршах Шевченка, в блискучих статтях Драгоманова, в поважних наукових творах Грушевського» [12, 41]. Європейські орієнтири Івана Франка актуальні сьогодні, адже відбувається європейська інтеграція України, посилюються політичні, економічні та культурні зв'язки з Європою.

Медіакартини розвитку національної культури. Як ми зауважили, духовні трансформації, як

основа творення новітнього суспільства, були надзвичайно важливі для І. Франка. У публіцистиці він сконцентрував увагу на трьох рівнях розвитку культури: соціальному (комунікація соціуму); політичному (рух комунікативних смислів у часопросторі); духовному (комунікація поколінь). Він розумів, що національна література мусить пройти етап «перепривласнення», тобто відкрити етнічне минуле своєї спільноти і стати проекцією її сучасного існування крізь призму душі окремої особистості, тому багато уваги присвячував новим літературним напрямам, які розглядав у контексті відсутності/присутності національної ідеї. Він скептично аналізував один з напрямів модернізму – декадентство, яке денаціоналізувало мистецтво. Декадентство Іван Франко розглядав не як прояв внутрішніх відчуттів автора, навіть не як мистецтво, а як літературну моду, яку породили незворотні зміни в суспільстві. Публіцист протиставить пізнання суспільства крізь призму авторського я, внаслідок чого «се буде твір живий і сучасний, справжній документ найтайніших зворушень і почувань сучасного чоловіка, а затим і причинок до пізнання того чоловіка у его найвисших найсубтільніших змаганнях та бажаннях» [13, 33], гіпертрофії власного я, що проявляється через вираженням байдужості до актуальних суспільно-політичних питань. Він вивчає генезу декадентства і виявляє, що в його основі лежить одвічна боротьба індивідуалізму та соціалізму. «...Де один з них занедбаний за рахунок другого, породжується, з одного боку, утопізм, з другого, рознервоване декадентство, що тхне трупом» [14, № 238, 3], – описує наслідки культурного дисбалансу, що лежить в основі декадентства, Іван Франко. Декадентизм не є явищем, яке породило XIX чи XX ст., тому і «тхне трупом»; це один з витків розвитку літературної моди, в основі якої – «хворобливий індивідуалізм», що в різні часи маскується під різними напрямками та течіями.

Молоді письменники, на думку І. Франка, мусили не лише творити якісну літературу, а й займати активну громадянську позицію в національному відродженні. У цьому контексті публіцист виокремив два види письменницького таланту: талант-генератор, талант-ретлянт-тор. Талант-деміург – це всебічно розвинений талант, талант-екстраверт, носії якого «...кидають ся на всі боки, заповнюють прогалини, латають, піднімають повалене, валять те, що поставлене не до ладу, будують нове, шукають способів підняти до роботи більше рук» [15, 119]. Публіцист виділяє трьох найяскравіших представників цього таланту: Борис Грінченко, який не лише талановитий поет, повістярь, а й етнограф, публіцист, творець історично-патріо-

тичної драми, суспільно-політичний діяч; Агатангел Кримський – поет, повістярь, орієнталіст, публіцист, суспільно-політичний діяч, укладач українсько-російського словника; Гнат Хоткевич – поет, новеліст, критик, до того ж талановитий кобзар. Талант-гармонія – це одноцільний талант, суспільний інтроверт, носії його – це «...спокійні, наскрізь артистичні натури, що виступають у письменстві як більш або менш гладко шліфовані зеркала, малюють нам жите з його горем і радощами, з його рухом і тишею, але самі не сходять на арену, не беруть участі в боротьбі» [15, 119]. Яскравим талантом-гармонією вважає Володимира Самійленка, його елегантна лірика з домішками гумору не може запалити серця читачів, але його поезії гарні за формою та змістом. Зауважмо, що до таланту-гармонії Іван Франко зараховує і Лесю Українку: «Її поезія, то огнисте оскаржене того дикого гнету самоволі, під яким стогне Україна. Нота особистої лірики звучить у неї слабше; епічні теми поки що не вдають ся їй у такій мірі, як описова і патріотична лірика» [15, 122]. Збалансованість цих талантів, на думку І. Франка, єдиноможлива для розвитку моделі національної літератури, адже домінування таланту-гармонії творить патріархально-традиціоналістсько-пасейтичну модель, а домінування таланту-деміурга витворює дискретно-модерністсько-ліберальну модель, що має значні переваги над першою, проте її суттєвий недолік: відсутність монолітності в національній роботі.

Отже, на основі публіцистики І. Франка можна не лише викристалізувати реальну медіакартину галицького суспільства кінця XIX – початку XX ст., а й виокремити перспективні моделі економічного, культурного, ментального розвитку українського суспільства. Модель суспільно-економічного розвитку суспільства, яку спроектував І. Франко, мала такі основи: створення фільваркових господарств, заснування фондів взаємодопомоги, модернізація господарств та промислів, конкурентоспроможність на світовому ринку, регуляція еміграційних процесів, боротьба за конституційні права, освіту і, найважливіше, – прагнення до політичної самостійності. Модель ментального розвитку, на думку І. Франка, передбачала формування політичної свідомості народу, його орієнтування на загальнокультурні цінності, боротьбу з духовною та національною асиміляцією, усвідомленні своєї національної місії. Значну увагу публіцист звертав і на геополітичну орієнтацію українців, повсякчас наголошуючи на їхній європейськості. Значну кількість публікацій І. Франко присвятив розвитку національної культури, її соціальний, політичний та

духовний аспекти мали б стати, за його прогнозами, різновидами своєрідного комунікування: між різними соціальними верствами, між різними часопросторовими смислами, між різними поколіннями. Саме тому він детально ревізюнував різноманітні літературні течії (натуралізм, символізм, декадентство) з огляду на наявність/відсутність національного осердя, прискіпливо оцінював творчу діяльність молодих поетів та письменників, які муслили не лише творити якісну літературу, а й займати активну громадянську позицію в національному відродженні.

1. Франко І. Еміграція українського населення / Іван Франко // Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 44. – Кн. 2. – С. 329–332.
2. Франко І. Еміграція і брехня / Іван Франко // Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 44. – Кн. 2. – С. 332–334.
3. Франко І. З приводу еміграції населення / Іван Франко // Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 44. – Кн. 2. – С. 350–365.
4. Франко І. Я. Що таке громада / Іван Франко // Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 44. – Кн. 2. – С. 175–181.
5. Франко І. Галицький селянин / Іван Франко // Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1985. – Т. 44. – Кн. 2. – С. 501–513.

6. Франко І. Рутенці. Типи галицьких русинів із 60-тих та 70-тих рр. мин. в. / Іван Франко. – Львів : Загальна друкарня, 1913. – 42 с.

7. Франко І. Східно-Західні непорозуміння (З приводу книги Підеші «Восток і Запад») / Іван Франко // ЛНВ. – 1904. – Т. 27. – Кн. 9. – С. 144–173.

8. Франко І. Лист до товариства Січ (3 лютого 1896) / Іван Франко // Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 50. – С. 70.

9. Франко І. Поза межами можливого / Іван Франко // ЛНВ. – 1900. – Т. 12. – Кн. 10. – С. 1–9.

10. Франко І. Ukraina irredenta / Іван Франко // Жите і слово. – 1895. – Т. 4. – Кн. 6. – С. 471–483.

11. Франко І. На склоні віку. Розмова в ночі перед новим роком 1901 / Іван Франко // ЛНВ. – 1900. – Т. 12. – Кн. 12. – С. 135–149.

12. Франко І. Наша поезія в 1901 році. І Розсипані перли В. Пачовського [Рец.] / Іван Франко // ЛНВ. – 1902. – Т. 17. – Кн. 1. – С. 33–48.

13. Франко І. Наша беллетристика / Іван Франко // Жите і слово. – 1896. – Т. 5. – Кн. 1. – С. 31–34.

14. Franko I. Z dziedziny nauki i literatury / Iwan Franko // Kurjer Lwowski. – 1891. – № 238. – S. 2–3; № 239. – S. 2–3; № 242. – S. 2–3; № 243. – S. 2–3; № 254. – S. 2–4.

15. Франко І. З останніх десятиліть ХІХ-ого віку / Іван Франко // ЛНВ. – 1901. – Т. 15. – Кн. 7. – С. 1–19; Кн. 8. – С. 48–67; Кн. 9. – С. 112–132.

Подано до редакції 27. 05. 2013 р.

Yatsenko Halyna, Yatsenko Andriy. The role of Ivan Franko as a journalist in formation of media view of the Galician society of the late XIX – early XX centuries.

The article examines media view of the Galician society of the late XIX – early XX centuries through the prism of journalism of Ivan Franko. The analysis of its three major interrelated elements such as economic, mental and cultural media images are presented. The models of perspective socio-economic, cultural and mental development in Ivan Franko's journalism are researched.

Keywords: Ivan Franco, journalism, economic development, mentality, national culture, media worldview.

Яценко Г. В., Яценко А. Н. Роль Івана Франка как публициста в формировании медиакартины галицкого общества конца ХІХ – начала ХХ в.

В статье исследовано медиакартину галицкого общества конца ХІХ – начала ХХ в. сквозь призму публицистики Ивана Франка. Проанализированы три ее важнейшие взаимосвязанные элементы: экономический, ментальный и культурный медиаобраз. Рассмотрены модели перспективного общественно-экономического, культурного и ментального развития за публицистикой Ивана Франко.

Ключевые слова: Иван Франко, публицистика, экономическое развитие, ментальность, национальная культура, медиакартина мира.